

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 806.

CHICAGO, ILL., 22. februarja (February 22nd), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravištvo (Office) 2839 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2854.

Nova "razkrinkavanja".

Ko so v času, ko se je v socialistični stranki vodila največja borba za pristop k moskovski Internacionali in za priznanje njenih 21. točk, vprašali E. V. Debsa, naj pove svoje mnenje, je odgovoril, da je z dušo in srcem z rusko revolucijo, da bo dal vsako trohico svoje moči v njeno obrambo, da pa je proti sprejemu moskovskih pogojev za pristop ameriške socialistične stranke k tretji Internacionali, KER HOČE, DA SOCIALISTIČNA STRANKA ŽIVI. S sprejemom moskovskih tez bi bila izročena poginu. Isto stališče so zastopali vsi trezni ameriški sodrugi, in EDINO TEM SE JE ZAHVALITI, da imamo danes ŠE socialistično stranko, katera je jela iti po štiriletni konfuziji v delavskem gibanju zopet navzgor.

Ekstremistom se njihovi načrti, okupirati socialistično stranko, niso posrečili, zato so se ločili od nje, ustanovili dve komunistični stranki, "proletarsko stranko" (Michigan) in končno še Workers' Party, in vse te skupine so vodile svoj boj proti kapitalizmu s tem, da so napadale, blatile in ruvale zoper socialistično stranko, obrekovalle njene vodilne sodruge, razbijale njene shode in vpropaščale njene liste.

Socialistična stranka ni brez napak; nobena organizacija ni brez njih, kakor ni posameznik. Vsi smo podvrženi zmotam in iz teh se učimo. Ali ekstremisti niso priznali te resnice. Vse, kar je imela socialistična stranka, jim je bilo izdajalsko, vsak socialist jim je bil "yellow" in "kontrarevolucionaren". Zavrgli so vsak minimalni program in prisegli samo na revolucijo. Izdajali so gromovite proglase in nastopali, kakor da je usoda sveta v njihovih rokah.

"Proletarec" je v vseh teh letih svaril ljudi, naj bodo previdni, naj ne nasedajo vabljivim frazam besednih revolucionarjev. Iz dolgoletnih bojev s kapitalizmom in vladajočimi režimi sploh si je delavstvo nabralo izkušenj, da se urivajo v njegovo gibanje agentje provokatorji, ki nastopajo kot delavski voditelji ali agitatorji in grme proti vladodržcem, toda v resnici so plačani od njih. To je stara taktika mogotcev, tako stara, kakor človeštvo samo, ko ga je prvič obsijal žarek civilizacije.

Vsi socialistični listi so delali enako in radi tega so na nas leteli izbruhi iz ekstremističnega

časopisja, češ, da jih hočemo diskreditirati pri masi. Ampak dogodki zadnjih petih let bolj in bolj potrjujejo pravilnost našega stališča.

Pred dvema tedni je govoril pred zastopniki Čikaške delavske federacije Jim Larkin, ki je bil pred kratkim izpuščen iz newyorškega zapore, in v svojem govoru je med drugim dejal: "Kje so danes razdiralci delavskega gibanja v Ameriki? Kje sta Fraina in Stoklickij, dva glavna netitelja razdorov v socialistični stranki?" Ko je opazil med poslušalci 80 let starega socialista Barney Berlyna, se je obrnil k njemu in mu dejal: "Barney, ti stari sodrug, tebe imenujejo "yellow" socialisti in mene "red" socialist. Toda midva še zmerom stojiva skupaj v boju za enotni cilj, in kje so tisti, ki so nas razdvojili?..."

L. C. Fraina je bil prvi predsednik komunistične konvencije, ki se je vršila 1. septembra 1919 v Chicagi. Bil je ves čas zborovanja eden glavnih vodij konvencije in član vseh važnejših odsekov za resolucije. Drugi vodje konvencije so bili Ruthenberg, Ferguson, N. I. Horwich, A. Stoklitzky in drugi.

Sainteri Naurteva, ki je bil tajnik neoficijelne zastopnika sovjetske vlade v Ameriki, L. K. Martensa, je prvi obdolžil Fraina, da je špijon v službi justičnega departmenta in da prejema za svoje izdajalsko delo od njega plačo. Fraina je šel pozneje v Evropo in moskovska eksekutiva je vzela v pretres Naurtove obdolžitve proti Fraini in pozneje podala izrek, da so bile neutemeljene. Sedaj pa je prišel z enakimi obdolžitvami bivši vladni špijon in član komunističnih in skoro vseh drugih delavskih struj ter obenem "detektiv" v službi dveh privatnih detektivskih agentur, Albert Bailin, ki je nastopal tudi pod imenom Balanow, ter podal dolge izjave o aktivnosti agentov provokatorjev, ki delujejo v komunističnih strujah in v I. W. W. pod krinko ekstremnega radikalizma. Pred Frank P. Walshem, ki zagovarja 22 komunistov, obtoženih prevratnih namenov in udeležbe na tajni konvenciji komunistične stranke, ki se je vršila prošlo poletje na neki farmi v Michiganu, je podal izjavo, da so bile komunistična stranka, komunistična delavska stranka in I. W. W. organizacije, ki so jih kontrolirali in vodili agentje provokatorji, kate-

re so plačevali privatni kapitalisti in pa "inteligentni" department, ali po domače, špijunska služba justičnega departmenta. Ti provokatorji so bili vslužbeni od treh privatnih detektivskih agentur in deloma od Palmerja, ki je bil justični tajnik v Wilsonovem kabinetu in deloma od sedanjih načelnikov zvezine špijunske službe. Bailin je obdolžil celo vrsto oseb, ki delujejo kot radikalni hujskači, med njimi celo nekaj "radikalnih" unijskih voditeljev, da niso drugega, kakor agentje provokatorji in je v dokaz ter trditev predložil številne dokumente. Prizadete detektivske agencije so seveda zanikale Bailinove obdolžitve, kar je naravno. Kljub temu je bilo ves zadnji teden ameriško časopisje polno poročil o tem "najnovejšem" škandalu, toda za nas, socialiste, to ni ničesar novega.

Ko bi prostor v tem listu dopuščal, bi v podrobnostih opisali izpovedovanje bivšega agenta provokatorja in "radikalca" Bailinova, ker bi radi, da bi naše delavstvo vedelo, kako se je delalo "pod zemljo". To bomo po možnosti skušali storiti v prihodnjih izdajah, kakor smo že deloma poročali v prejšnjih. "Proletarec" je list, ki je podajal kolikor mogoče natančna poročila o aktivnostih in zborih vseh delavskih organizacij, in tudi nedelavskih, v kolikor se tičejo splošnega delavskega gibanja. To bomo delali tudi v bodoče.

Čemu so šli komunisti, z Ruthenbergom na čelu, zborovati v Michigan in se izpostavljati tamošnjemu antisindikalističnemu zakonu? To je vprašanje, ki si ga danes zastavljajo tudi člani ekstremističnih struj. Frank P. Walsh, ki je od obtoženih komunistov najet, da jih na sodiščih zagovarja, je že pred tedni pričel preiskovati, koliko je resnice na trditvi, da je aranžiral dotično konvencijo Robert Whitney, član Ameriške obrambne lige in agent provokator v službi Burnsove detektivske agencije, in kajpada, tudi komunist. Na podlagi nekaterih podatkov, ki jih je dobil odvetnik Walsh, je Whitney pridobil zaupanje navzočih komunistov, ki so mu poverili hranjenje dokumentov, katere je izročil pozneje oblastim. On je dal signal, kedaj naj prično državni detektivi z "vpadom" in jim dal imena ljudi, ki so bili navzoči na "konvenciji". Whitney je tudi član Workers' Party, ampak sedaj je že gotovo izključen. Walsh je ob tisti preiskavi izjavil, da bo na obravnavi dokazal, da so bili mnogi dokumenti fabricirani in da so dotični konvenciji dali skrajno revolucionarno lice agentje provokatorji, da morejo s tem dokazati vladi in kapitalistom, kako so jim potrebni za zasledovanje prevratnih elementov.

K razkritju tega lopovskega sistema za razbijanje vsega delavskega gibanja so pomagali William A. Cunea, socialistični kandidat za župana, Daniel A. Uretz, odvetnik in aktiven socialist, in Irwin St. John Tucker, urednik tednika Chicago Socialist. Cele tedne so nabirali mate-

rial in podatke in končno se je zadnji teden vršilo v Cuneovem uradu zaslišavanje, ki je trajalo tri dni. Albert Bailin se je sprl s svojimi gospodarji, in ker je prodana duša, je svoje "detektivske" in provokatorske sposobnosti prodajal hkrati kar trem detektivskim agenturam, posameznim kapitalistom, policijskim načelnikom in vladi. Sedaj je vso igro razkril in dokumente, jih je predložil, kakor tudi fakta, ki jih je navajal, potrjujejo, da ni pretiral. Pri zaslišavanju je bil navzoč Frank P. Walsh, zagovornik prej omenjenih komunistov, michiganski državni pravdnik, omenjeni trije socialisti, ki so aranžirali zaslišavanje, okoli 14 časnikarskih poročevalcev in fotografov ter nekaj drugih zainteresiranih oseb. Enemu fotografu se je pri slikanju vnela preparacija za svetilo, kar je povzročilo eksplozijo. Fotografu je odtrgalo roko, steno grafinja je bila nevarno poškodovana, Cuneov sin pa je dobil manjše poškodbe. Drugi so bili opraskani in oškropljeni s krvjo in koščki fotografove roke. Tudi vsa okna so bila razbita. Po vznemirjenju in strahu, ki ga je povzročil ta slučaj, in po veliki konfuziji, ki je nastala na ulici, na kateri se je takoj po eksploziji nabralo par tisoč ljudi, se je z zaslišavanjem nadaljevalo.

Detektivske agencije, ki so netile komunistično gibanje, so Burnsova, Thielova in Hargreavesova. Prizadeti so tudi agentje justičnega departmenta. Mnogi izmed teh provokatorjev so se urinili v odbore lokalnih organizacij komunističnih strank in I. W. W., in bili so zastopani tudi v glavnih odborih. Marsikaka "revolucionarna" resolucija je bila spisana od teh agentov; članstvo je bilo seveda prepričano, da ima opraviti s poštenimi "voditelji", pa tudi gotovi vodilni komunisti niso ničesar sumili, razun nekateri, n. pr. Maks Eastman ki je že pred meseci pozival vročekrvne komuniste, naj prenehajo s svojim otročjim "podzemskim" skrivanjem in se pri- mejo resnega dela otvorjeno. Njegovemu mnenju se je pridružilo tudi precej drugih, pa tudi iz Moskve so dobili komunisti v Ameriki migljaj, naj organizirajo poleg komunistične tudi "legalno" stranko. In tako je nastala organizacija, ki je danes poznana pod imenom "Workers' Party". Veliko bivših vodij komunističnih struj v Ameriki je že v pozabljenosti. Eni so šli v Evropo in postali poročevalci kapitalističnih dnevnikov, drugi pa so se lotili kakega drugega posla. Zato je Jim Larkin vpraševal, "kje so danes razdiralci socialističnega gibanja".

Ruska revolucija je vzburla radikalne duhove po vsem svetu. Vojna histerija je bila drug pripomoček. Zadržanje nekaterih socialističnih strank, n. pr. nemške večinske, je bil tretji; in tako dalje. Vzrokov je bilo nešteto in zato je ves svet, kapitalistični, socialistični in religijski v konfuziji.

Komunistično gibanje v Ameriki so pričeli inozemci, večinoma Rusi, oziroma ruski židje.

Pozneje se jim je pridružilo nekaj domačinov, ampak njihovo članstvo je še danes sestavljeno samo iz narodnostnih federacij. In kakor se da vsaka stvar izrabiti v tej deželi za korupcijo, se je izrabilo tudi komunistično gibanje. Privatne detektivske agencije imajo v svojih vrstah "trenirane" delavske voditelje. Bailin je bil na primer član obeh komunističnih strank, eselpistične stranke, I. W. W., socialistične mladinske lige itd. Vrgli so se v komunistično gibanje, provokirali, medtem pa so njihovi ljudje višje zgoraj pošiljali v kapitalistične liste strašljiva poročila o revolucionarnih zarotah, o nameravanih bombnih napadih, nameravanih atentatih itd. Objavljali so "najdene" "revolucionarne" proglose, našli tu pa tam kako bombo, in tako je prišel strah v srca vladajočega razreda. Bailin je izpovedal, da so imeli agentje provokatorji nalogo zbrati, kjerkoli mogoče, komuniste na tajne seje 1. januarja 1920, da so mogli policijski načelniki in agentje justičnega departmenta pričeti s famoznimi vpadi in aretacijami na debelo. Vsakdo se lahko še spominja, kak krik je zagnalo kapitalistično časopisje takrat. Na tisoče ljudi je bilo aretiranih in nahujskana masa je pričela razbijati lokale vseh delavskih struj, celo unijske urade. Na sodiščih pa so se potem pričeli procesi, ki so stali delavstvo ogromne vsote in veliko truda. Agentje provokatorji, ki so bili tudi med temi aretiranci in "mučeniki", pa so bili misterijozno izpuščeni na svobodo.

Naj bodo te izkušnje nov nauk, da se revolucije ne delajo po naročilu, kakor n. pr. obleka, in da Amerika ni Rusija in Rusija ne Amerika. Naloga ameriških zavednih delavcev je VZGAJATI IN ORGANIZIRATI nezavedno maso. Pitati jo z revolucionarnimi frazami in govoriti o revoluciji, kakor da more par tisoč delavcev izvesti revolucijo, je absurdnost.

V deželi imamo prohibicijo, ki je pokazala, da dela ljudstvu več škode kakor koristi. Ampak proti odpravi prohibicije, oziroma modificiranju 18. dodatka k ustavi so najbolj "butlegarji" in vsi tisti, ki vlečejo od nje mastne "postranske" zaslužke. Isto je z ekstremističnim gibanjem. Agentje provokatorji bi izgubili službe, če bi delavstvo delalo pametno, torej jih je treba hujskati in RAZBIJATI organizacije, ki delavstvo UČE. Detektivske agencije ne bi dobile od Morgana in drugih kapitalistov stotisočake na leto za uduševanje in razkrinkavanje revolucionarnega gibanja, če bi takega gibanja ne bilo. Da izgleda tem bolj nevarno, skrbe provokatorji, katerim naseda na lim nerazsodna delavska raja.

Komunisti, ali kakorkoli se danes že imenujejo, bodo Bailinova razkritja zavijali na način, kakor da sami niso nič prizadeti. Ampak če bi bili poštene, bi morali svojemu članstvu povedati, da so bili v glavnih odborih agentje provokatorji, ki so pisali resolucije in proglose — za

justični department in za strašenje kapitalistov, zato, da so od njih izsiljevali denar. Povedati bi morali, da so izročali naslove poštenih delavcev, ki so bili člani komunističnih postojank, policijskim uradom, sodiščem in justičnemu departmentu. Povedati bi morali, da so ti agentje uvedli sistem, potem katerega so morali člani komunističnih struj povedati na aplikacijski karti, kje so bili rojeni, starost, naslov, in druge podrobnosti. Na ta način so imele oblasti takoj vse podatke o nevarnih revolucionarjih. Povedati bi morali, da je justični department bil natančno poučen o vseh njihovih zborih in mu ni bilo skritega ničesar, kar se je dogajalo "pod zemljo".

Predvarnim socialistom se je posrečilo na konvenciji leta 1919 in pozneje na detroitski konvenciji ohraniti stranko socialistom. Ako bi jo dobili v roke takozvani komunisti, ne bi bilo več naše stranke. Tako pa je nam vsaj ogrodje ostalo in konstatirati moramo, da rastemo! Provokatorji, bili zavedni ali nezavedni, plačani ali neplačani, niso uspeli zrušiti našo organizacijo. Delajmo zanjo! Kar je v nji slabega, odpravljajmo, učimo mase, delujmo za širjenje našega tiska, in če bomo delali tako, BOMO VRŠILI RESNIČNO REVOLUCIONARNO DELO.

Kdo je kriv?

V petem kongresnem okraju v Californiji so se vršile dopolnilne volitve. Prejšnji kongresnik je umrl in razpisane so bile nove volitve, ki so se vršile 23. januarja.

Poročali smo že, da so se za te volitve združile vse delavske frakcije v Californiji, namreč socialistična stranka, farmerska-delavska stranka, napredne unije in Workers' Party. V petem kongresnem distriktu stanujejo večinoma delavci in če bi količkaj hoteli, bi bil njihov kandidat izvoljen.

George G. Kidwell, ki je bil kandidat delavske zadnjice, je dobil 4.197 glasov, Mae Nolan, ki je kandidirala na listi kapitalistične stranke, pa je dobila 13.440 glasov. Vsega skupaj je bilo sedem kandidatov. Nolan je bila izvoljena. Kidwell je bil po številu glasov na tretjem mestu.

Delavci bi se morali zavedati, da s psovanjem kapitalistov ne bodo nikdar ničesar dosegli. Kadar imajo priložnost nekaj doseči, so doma ali pa pomagajo kapitalističnim strujam, potem pa kritizirajo vsevprek. V tem je slika nezrelosti ameriškega delavstva.

Človek, ki se je navzel nekaj navideznega znanja, zelo rad obsoja in se čuti kot vzvišen sodnik, pozvan od ljudstva, da "pometa" gnilobo. Vsled podpore, ki jo je dobil pred par meseci Proletarec, so se znašle vse reakcionarne duše in "protestirale" v imenu naroda. Kaj je njim socialistično gibanje, kaj delavski tisk, kaj socialistična propaganda! Njim je za "narodov blagor", in tega ogrožajo socialisti in nihče drugi! Da se človek osvobodi duševnih spon, s katerim ga je oklenila tradicionalna nazadnjaška vzgoja, je treba precej več kakor samo prečitati par dopisov.

SEMINTJA.

Trebljenje korupcije. — Kje se pričinja. — Dolina kraljev. — Po tri tisoč letih. — Zelo malo razlike. — Svetovno razsodišče. — Borahov načrt. — Izginiti morajo vzroki.

F. A. Mackenzie poroča iz Moskve, kako se sovjetska vlada prizadeva iztrebiti korupcijo iz raznih uradov. Uradništvo je bilo pod carizmom do mozga korumpirano. Mužik, ali kdor koli že, če ni imel vpliva, je moral iti od uradnika do uradnika, in vsakemu dajati podkupnino, da je mogel naprej. Ko je končno prišel do zaželjene osebe, pa vseeno ni ničesar opravil, posebno, če je iskal pravico. Pravico tudi še danes prodajajo. Če nimaš denarja na kupe, je tudi tvoja pravica brez veljave.

Zadnje jesen je svet komisarjev v Moskvi poveril nalogo trebiti korupcijo N. V. Krilenku. Sedaj je ta podal poročilo, v katerem pravi, da je bilo med tisoči aretirancev 1772 oseb pronađenih krivim, da so jemali podkupnino in izmed teh jih je bilo dvainštirideset obsojenih na smrt; drugi so dobili zaporne kazni.

Kadar bo človeštvo tako daleč razvito, da bo imelo nekoliko ponosa, človeškega ponosa, katerega sedaj še nima, ne bo treba ne takih ne drugačnih sredstev za trebljenje korupcije. Korupcija ni svojstvo uradnikov, ampak človeka. Že otrok podkupuje otroka, že otrok prične iskati, kje bi mogel dobiti kakšne podkupnine. "Daj mi to in to, ali pa te zatožim!" Ali pa bi rad kaj izvedel od otroka: "Povej mi, Johanček, kdo je to in to naredil?" Johanček pove, pa dobi kruha, jabolk ali karkoli že. Pri Johančkih in Tonetih se pričinja podkupnina in se končuje pozneje, v moški dobi, na višjih in najvišjih mestih. Z drastičnimi sredstvi se korupcijo lahko omejuje. Odpravi se jo, kadar se nižji instinkti v človeku umaknejo instinktu poštenosti. To počasi prihaja.

V Dolini kraljev v Egiptu so angleški stari noslovci odkrili grob kralja Tutankhamena, ki je vladal svoje podložnike pred več kakor tri tisoč leti. V Dolini kraljev so našli že veliko grobnic in precej svetišč, ki zanimajo starinoslovce in zgodovinarje, ki kopljejo in raziskujejo v Egiptu že vrsto let. Več tednov so kopali do Tutankhamenove grobnice. Ko so prišli do nje, so dobili v nji veliko dragocenosti in umetnin, ki bodo našle sedaj svoj prostor v muzejih. Njegova mumija je bila v treh rakvah, vse okrašene s slikami. Stvari, ki so jih našli v grobnicah Do-

line kraljev, dokazujejo, kako visoka je bila egipčanska kultura. Dokazujejo tudi, da so bili faraoni bojeviti vladarji in nekateri izmed njih prav kruti. O faraonu Tutankhamenu pripovedujejo, da je vodil vojne proti Izraelcem in da je mučil njihove otroke. Drugače je bil blag vladar, kakor so še vsi vladarji danes. Vladarji namreč ne morejo biti drugačni, kakor dobri in blagi. Tako so pripovedovali sami o sebi, oziroma dvorni hlapci in duhovniki so jih povelečevali na ta način. Ljudstvo je verjelo in je moralo verjeti, ker se ne bi znalo vladati samo. Saj se še danes ne zna.

Ko bi se kralj Tutankhamen prebudil, sedaj, ko so brskali po njegovi grobnici ljudje, ki čitajo v starinskih najdbah staro zgodovino, in bi se podal po svetu, bi videl: velikanska razdejanja, povzročena od svetovne vojne; videl bi francoske čete, kako provocirajo prebivalstvo Nemčije; videl bi, kako kapitalizem muči ženske in otroke; videl bi civilno vojno na Kitajskem, glad v Rusiji, brutalnosti na vseh krajih in koncih; čudil bi se najnovejšim morilnim orožjem, velikanskim armadam, bojnim ladjam, aeroplanim in zgrozil bi se nad strupenimi plini. Čudil bi se diplomatom, ki rešujejo svetovna vprašanja na konferencah in potem bi si najbrž zaželel iti počivati nazaj v starodavno grobnico v Dolini kraljev:

Koliko je človeštvo napredovalo v treh tisoč letih? Veliko je napredovalo v tehniki, tudi v vedi, toda zelo malo v civilizaciji. Tutankhamen je imel armado, s katero je delil pravico in jo jemal. Podjarmiljal je tuje narode in krotil svojega. Imel je sužnje, tisoče sužnjev. Arheologi so našli v njegovi grobnici izdelke iz zlata. Celo kočija, sicer malo drugačna od današnjih, je bila vmes. Vse najdbe v grobnicah dokazujejo, da je živel tudi Tutankhamen u razkošju in dvornem pompu, kakor žive današnji vladarji, kolikor jih je še ostalo, in denarni kralji ter svetci oče v Rimu.

Tri tisoč let je v evoluciji le kratek dan. Boljša morilna orožja, iznajdbe pare, elektrike itd., so nas porinile naprej v kapitalizem, toda iz barbara še niso napravile človeka.

Senator Borah je predložil v senatu resolucijo, v kateri priporoča, naj bi vlada Zedinjenih držav podvzela korake za pričetek akcije, katere namen naj bi bil stvoričev mednarodnega pakta, potom katerega bi vse države smatrale vojno za hudodelstvo, kakor smatra sedaj vsaka posamezna država umor za zločinsko dejanje. Spore naj bi reševalo mednarodno razsodišče, ravno tako, kakor razsojajo sodišča posameznih držav v sporih med posameznimi strankami. Vsaka država, ki bi kršila ta mednarodni zakon in pričela z oboroženim konfliktom, bi bila ka-

novana, kakor so kaznovani zločinci v mejah posameznih držav za svoja protipostavna dejanja. Borah pravi, da bi morali taki mednarodni zakoni sloneti na načelu pravice, to je, biti bi morali pravični. Ustanovil naj bi se najvišji sodni tribunal za ves svet kot zadnja instanca, nekaj takega, kakor je v Zedinjenih državah vrhovno sodišče.

Borah ima dobre namene in morda bi bil rad tudi pravičen. Tudi se v teku let lahko zgodi, da bo že v kapitalistični družbi res napravljen kak tak sporazum. Vojne v dobi današnjega kapitalizma so drage in končno škodujejo tudi kapitalizmu samemu kot sistemu, ne samo ljudstvu. Toda, ali je pravica v KRIVIČNEM družabnem sistemu mogoča? In če je temelj tega družabnega reda nepravičen za maso ljudstva, kako naj se izvaja pravica? In kdo naj razsoja? Če se jutri ustanovi tako razsodišče in če jutri vse države proglasijo vojno za zločin, bo to svetovno vrhovno sodišče pravično ravno na tak način, kakor je ameriško vrhovno sodišče za svoje prebivalstvo. Pravica si tolmači tisti, KI VLADA. In to, kar razsodi, smatra ZA PRAVIČNO. Tako je bilo pod Tutankhamenom pred tri tisoč leti in še tisočletja poprej, tako bo tudi v bodoče. To, kar smatrajo kapitalistična sodišča za pravično, smatramo socialisti za krivično. Tu ne mislimo umorov, kajti ti so danes še postranska stvar. Mislimo gospodarsko uredbo, na podlagi katere MORAJO razsojati sodišča in konference. Z drugačno ekonomsko strukturo bo tudi pravica drugačna. In vojna bo postavno razglašena res kot zločin, kadar izgine kapitalistični sistem, prej ne.

Essen v Porenju.

Po vojni, posebno še zadnje čase, ko francoske okupacijske čete rogovilijo v Porenju, ki je ena najvažnejših nemških industrialnih provinc, čitamo velikokrat o Essenu. Essen v Porenju je v bližini reke Rene. Mesto je bližje belgijske kakor francoske meje.

Essen je postal svetovno znan vsled Krupovih tovarov, v katerih se je izdelovalo najmodernejše topove, plošče za oklopnjače in drugo morilno orožje. Iz malega mesteca se je Essen razvijal v velemesto po vzgledu našega Pittsburgha in Detroita. Povzdignila ga je municijska industrija.

Po vojni je Essen izgubil tisti pomen za militarizem, kot ga je imel pred vojno. "Mirovna" pogodba je vsebovala točko, da se mora vsa mašinerija za izdelovanje morilnih strojev v Krupovih tovarnah uničiti in Nemci so na to pristali. V Essen je prišla zavezniška komisija in pod njenim nadzorstvom so se uničili stroji, ki so služili le izdelovanju topov in drugih uničevalnih priprav v vojni. To železo se je na ta način spremenilo v starino. Nemci pa so si znali pomagati. Prelili so staro železo in v Krupove delavnice so instalirali nove stroje za izdelovanje lokomotiv, tračnic in vsakovrstnih strojev. Na kratko: Krupove tovarne so se spremenile iz vojne v mirno industrijo.

Dosedaj so izdelale že precej lokomotiv in drugih strojev za sovjetsko Rusijo in če ne bi bilo sabotaže od strani Francije in njenih zaveznic, bi bilo v Krupovih tovarnah ravno tako živahno življenje kakor pred vojno.

Do premirja je kajzer ukazoval, kaj je v Nemčiji "verboten", po premirju pa je vzela njegovo vlogo francoska vlada, ki izdaja posebno sedaj vsakovrstne "verboten".

Essen se razlikuje od ostalih nemških mest v tem, da se je hitreje razvijalo. Tekom razmeroma kratkega števila let je postalo iz navadnega trga eno izmed največjih nemških mest.

Leta 1803, ko je prišel Essen pod Prusijo, je štel samo 3.000 prebivalcev in ni bil drugega kakor malo provincialno mesto brez vsakega važnejšega pomena. Ozke ulice, nellakovane ceste, brez kanalizacije, vodovoda in razsvetljave je bil Essen tipično pokrajinsko sejmišče za okoliško prebivalstvo. Večinoma so se meščani pečali tudi s kmetovalstvom; zjutraj so gonili živino na okoliške pašnike in zvečer po mestnih ulicah nazaj v hleve. Kakor vsa stara mesteca, je imel tudi Essen obzidje, ki ga je v starih časih varovalo pred sovražniki. Pozneje so kamenje iz obzidja rabili za tlakovanje potov.

Pred letom 1803 je bil Essen posest samostana benediktink. Nuna prednica je bila obenem essenska princezinja in kot taka vladarica mesta. Jasno je, da se pod kontrolo nun mesto ni moglo razvijati v nobenem oziru. Povsod, koder so bili gospodarji krajev menihi, nune, ali pa posvetni duhovniki, je bil gospodarski napredek onemogočen. Stari klerikalizem ni verjel v novotarije in kdor jih je propagiral, je bil proglašen za obsedenega od hudiča ali za copernika in navadno sežgan na grmadi.

Toda srednji vek je takrat že zahajal, revolucija meščanstva je prihajala v ospredje. Prišel se je razvijati kapitalizem v svojih prvih modernih oblikah. V teritoriju, v katerem je mesto Essen, so pričeli kopati železno rudo in premog po novih metodah, kajti ta pokrajina je silno bogata na naravnih zakladih. Rudarstvo in industrija je prebudila stoletja dremajoče prebivalstvo Essena. Vpliv nunske administracije je nagloma ginil in na njegovo mesto je prihajal duh industrializma. Essen je postal nemški Pittsburg.

Leta 1900 je štel Essen že 119.000 prebivalcev, l. 1908. je imel 230.000, pri ljudskem štetju 1919 pa so našteji 439.257 prebivalcev. Med vojno jih je imel še veliko več, ker je bila vsa ogromna nemška municijska industrija takorekoč koncentrirana v Essenu.

Topovi, izdelani v Essenu, so razdejali marsikako mesto, polje in vas. Ogromne Krupove tovarne, ki so menda sedaj še zmerom last Frau Kruppove, so bile posvečene morilni in razdevajoči industriji. Tudi kajzer in nekateri drugi vladarji ter aristokratje so bili delničarji teh podjetij. Vojna je marsikaj spremenila, tako tudi municijsko industrijo v Essenu. Namesto topov in brzostrelk ter oklopnjač se izdelujejo v essenskih tovarnah koristni stroji. Na nesrečo človeštva pa je na svetu še veliko municijskih tovarov, kajti današnja družba živi kljub vojni za odpravo vojne še zmerom v znamenju militarizma. Kadar bo človeštvo znalo, bo odpravilo vse morilne industrije in jih nadomestilo z obrati, ki bodo služili blaginji človeštva.

Delavci najbolj greše, kadar cepijo moči v medsebojnih bojih, kajti ravno na to čaka sovražnik.

ROPARSKA TROJICA.

Stanarina, obresti in dobiček.

Spisal August Claessens. — Poslovenil Ivan Molek.

(Nadaljevanje).

V socialistični družbi bodo nedvomno obsežna zemljišča kot ljudska podjetja služila temu ali onemu namenu; druga velika zemljišča bodo ljudske farme, katere bo družba obdelovala z velikimi stroji. Mogoče bodo to delo vršila kooperativna društva. Mali farmar pa mora imeti svojo farmo. Socializem zahteva, da nihče ne sme imeti več zemlje kot je more porabiti in vsi morajo imeti toliko kolikor potrebujejo. Vsi pa vemo, da je Amerika dovolj velika za to možnost.

Ne — socialisti ne maramo poditi mestnih prebivalcev "nazaj na deželo". To bi bilo preogromno delo. Ravno narobe hočemo: dežela, to je zemlja mora priti nazaj k ljudstvu — te se pa ne bo nihče branil.

Dokler hočejo ljudje živeti v natlačenih mestih — in danes vedno bolj silijo v mesta — naj žive. Zahtevamo pa, da je tudi mestni svet s stanovanji in drugimi poslopi vred lastnina vseh mestnih prebivalcev. Ljudje si lahko postavijo hišo na praznem stavbišču, toda stavbišče je mestna last; kdor noče imeti svoje hiše, se lahko naseli v mestnem stanovanju in plača malo odškodnino, ki pokrije stroške za vzdrževanje stanovanj.

Izboljšana prevozna sredstva — veliki napredek teh sredstev je mogoče le tedaj, ako je transportni sistem lastnina vsega ljudstva — bodo tudi pomogla, da se približa oddaljeni farmar ugodnostim v mestu, meščan pa ugodnostim na deželi. S tem bosta oba elementa bolj srečna, življenje se bo spreminjalo in vpliv degeneriranja vsled enakomernega in dolgotrajnega življenja na eni ali drugi strani bo izginil. Te spremembe potrebuje ravno Amerika, ki ima danes v mestih preveč ljudi, na deželi pa premalo.

Zdaj smo pri kraju z zemljiškimi posestnikom — ampak pred nami je še veliko delo. Te vrstice so namenjene tistim, ki še niso nič razmišljali o tej stvari. Čim bodo ljudje v veliki večini razmišljali in prišli do našega zaključka, tedaj bo zemljiški veleposestnik res pri kraju.

Stari Charlie Matchett je imel navado reči: "Socialisti nočemo nič drugega kakor ves svet. Oprostite nam, ako smo preskromni!"

IV.

BANKE IN BANKIRJI.

Pojdi, prijatelj, z nami na banko in pogledjmo, kaj se godi za tistimi omreženimi okni. Nekako tesno ti je pri duši, ko stopiš v veliko mramornato dvorano; človek se nikdar ne počuti domač na banki. Pojasniti moramo, zakaj.

Cemu so banke?

Nekateri ljudje nam pravijo, da so banke zato na svetu, da v njih hranimo svoj denar. Zakaj hranimo denar?

Neumno vprašanje! — dobimo odgovor. Zato, da nam ga doma ne ukradejo tatovi. Zato zanesemo denar v banko. Bog ti pomagaj! Kolikokrat damo denar tatovom v roke! Pomisli na nebrojne bančne polome in jasne ti bodo naše besede.

Toda mi ne mislimo, da so vse banke roparski brlogi. Ne! Kar mislimo reči, je le to, da človek ne more biti nikdar siguran, da je njegov denar v banki

na varnem — ne toliko časa, dokler so banke v privatnih rokah.

Banke ne eksistirajo zato, da hranijo naš denar. Kaj pa naredijo banke z denarjem, ki ga vzamejo kot hranilno ulogo? Ali ga morda denejo v posodo, nasolijo, okisajo in zaklenejo, potem pa pazijo, da ga nihče ne ukrade? Kaj še! Še "hvala" ne rečejo, kadar ga daš — in dostikrat se tudi ti pozabiš zahvaliti, kadar ga dobiš nazaj. Vsa stvar se ti zdi sumljiva — in prav imaš.

Drugi pravijo, da denar v banki raste. To ni mogoče. Lahko poskusiš sam. Naredi luknjo zadaj za hišo in položi vanjo srebrnega pol dolarja. Glej, dalo storiš na spomlad! Priloži malo gnoja in dvakrat dnevno zamoči tla z vodo, potem pa čakaj, da požene. Ni nič, kaj? Saj tudi ne bo nič. Novec v zemlji ne raste drugače, kakor če je iz železa; tedaj zraste rja na njem.

Ako banke ne zaklepajo denarja v škrinje in če ne raste, kaj pa vraga delajo z njim?

Pride tretji in pravi, da denar se kopiči v banki. Ali je mogoče? Poskusi tudi to! Deni pol dolarja na polico in pozabi nanj šest mesecev. Vemo, da je rezežu to težko storiti, ampak poskusi vseeno. Ko mine čas, boš videl, da se je nakopičil — prah na novcu, drugega nič.

Zopet drugi bo rekel, da bankirji množijo shranjen denar. To je že malo težje razumeti. Bankirji so mogoče izredno sposobni ljudje, ki poznajo razliko med moškimi in ženskimi dolarjem; morda znajo narediti, da se dolarji ženijo med seboj in iz teh zakonov se potem rode peniji, nikli, dajmi etc. Mi ne vemo. Ugibamo pa lahko to in ono.

Stvar je res sumljiva in misteriozna. Kaj se godi z našim denarjem v bankah? Denar izročiš pri enem oknu, dobiš ga pri drugem; daš jim zmečkan in umazan papir, nazaj pa dobiš čisto nove, lepe bankovce in zraven še nekaj drugega. Dali so ti nekaj drobiža, kateremu pravijo obresti.

Aha, zdaj postajaš pozoren! Rad bi vedel, kako gre ta reč. Na banki poznaš samo dva okna: prvo okno, skozi katero si izročil prihranke in drugo okno, skozi katero so se vrnili prihranki v drugi obliki. Gotovo si pa že slišal, da je na banki tudi tretje okno, pravzaprav privatna pisarna.

Aha! Zdaj smo blizu; uganka bo kmalu rešena. Za tretjim oknom je tista prokleta tajnost. Tu se nabira smetana . . . K temu oknu prihajajo podjetniki, posestniki in trgovci in molijo . . . Tu je njihovo svetišče. Molijo in navadno izmolijo — kaj? Tvoj denar! Da, denar, ki si ga naložil v banki in ki so ga naložili drugi. Takole gre ta reč! Denar, ki si ga dobil od svojega delodajalca in shranil v banki, gre še gorak nazaj k delodajalcu ali kateremu drugemu podjetniku v svrhu, da naredi še več denarja iz tvojega dela in si razdeli dobiček z bankirjem.

Težko zapopadeš to stvar, kajne, Matija! Res je stvar zelo konfuzna, ali nekateri izmed nas imajo dober vpogled v to igro in zato ti jo hočejo razložiti.

Banka ti plača tri ali štiri odstotke obresti od denarja, ki ga naložiš kot hranilno ulogo. Tvoj delodajalec, zemljiški posestnik, trgovec ali kdorkoli si izposodi tvojo ulogo in podari bankirju dva odstotka iz

prijaznosti, ker je dobil denar. Bankir torej zaračuna svojim "prijateljem" šest odstotkov obresti. Samo šest? Navidezno — da; tak je zakon v večini držav. A nikar ne bodi lahkoveren. Noben podjetnik — najmanj pa bankir — ni tak bedak, da bi defil dobiček s teboj in drugimi vlagatelji, da bi obdržal le dva ali tri odstotka.

Zakon res določa, da obrestna mera ne sme presegati šest odstotkov — toda nobena stvar na svetu ni tako prožna kakor je zakon, kar najbolje vedo zakonodajalci in sodniki. Tako je tudi z zakonom o obrestni meri. Kdorkoli pozna tajnosti bankirstva, ve, da banke računajo več kot šest odstotkov. Šestodstotna mera je sicer pravilno zapisana v bankirjevih bukvhah, ki leže na legalni mizi, ampak pod mizo je dovolj prostora za dodatne odstotke, ki smukajo v bankirjev žep v obliki premij, daril in drugih plačil z lepodonečimi imeni.

Včasih je pa igra odprta vzlic zakonu. Bankirji sami so že priznali kontrolorju vladnega departamenta gotovine v zapriseženih izjavah, da je šestodstotna obrestna mera velika redkost in bankirji v mnogih krajih Amerike računajo od 10 do 2400 odstotkov obresti od posojil. Zazijaj malo, Henrik, in čuj, kaj pravijo bankirji, potem pa lahko preklinjaš, če hočeš.

Sledeče odstavke citiramo iz dokumenta, ki je izšel v vladni tiskovni pisarni leta 1916. Dokument je že "davno pošel" in je tako redka reč kakor kurji tobje, zato se ne trudi, da bi ga dobil in zastoj boš pisal ponj v Washington. Naslov dokumenta se čita: "Preiskava obtožb o oderuštvi napram bankam pred splošnim zborničnim-odsekom v 64. kongresu na prvi seji od 17. do 24. januarja 1916., zbornična resolucija št. 64."

Tukaj sledi nekaj izerpkov:

"W. S. Howard (priča): Skrbno sem pregledal poročilo kontrolorja gotovine o položaju v državi Georgiji. Poročilo kaže, da imamo tam 114 narodnih bank, ki poslujejo pod zvezno poslovnicco. Kontrolor poroča, da je med temi 66 bank, ki računajo 12 do 2000 odstotkov obresti od posojil. Vse te banke so članice zveznega rezervnega sistema.

Narodna banka v Oklahomi je od vseh svojih posojil v malo manj kot enem letu računala ne manj kot 15 in včasih celo 2400 odstotkov obresti. Banka ima poslovno dovoljenje od zvezne vlade."

Iz poročila kontrolorja gotovine v zakladniškem departamentu Johna Skeltona Williamsa: "Pregledali smo poročila vseh narodnih bank v Združenih državah in našli, da nekatere narodne banke računajo ne samo 100, temveč 500 in 1000 odstotkov obresti na leto v nekaterih slučajih. Neka banka jemlje povprečno 40 odstotkov od vseh svojih posojil. Štiri narodne banke v mestu New Yorku so posojevale denar v letu 1915. proti petnajstim in več, toda manj kot dvajsetim odstotkom obresti. Neka banka v Georgiji zahteva 24 do 912 odstotkov obresti; neka druga banka je izjavila, da njena navadna obrestna mera je 254 odstotkov, medtem ko so druge priznale, da pobirajo več ko sto odstotkov. — Druge zaprisežene izjave dokazujejo, da najvišja obrestna mera, ki prevladuje v državah Maine, Pennsylvania, Massachusetts, Michigan in Indiana, je 24, v Severni Dakoti do 48, v Illinois 60, Alabami 200, Teksasu 250 in v Alabami 2400 odstotkov."

To poročilo še ni dokaz, da so vsi bankirji taki oderuhi. Ampak kontrolor pravi — in on dobro ve — da je odiranje te vrste precej razširjeno.

Lepa reč, kaj? Zdaj ti je lahko jasno, odkod prihaja debela smetana, ki se nabira za "tretjim oknom".

Še celo postavna obrestna mera daje našim bankirjem lepa premoženja, kajti navadno investirajo denar, katerega jim znašajo vlagatelji, v bonde, delnice, vknjižbe in druge vrednostne papirje, ki prinašajo visoke obresti in dividende. Gotov denar malokdaj zapusti banko dandanes, ker moderna lepa umetnost bankirstva obstoji v transferiranju kreditov iz ene knjige v drugo, oziroma z ene strani na drugo v knjigi; na ta način se dogajajo za omrežinimi okni še večje tajnosti kot jih more razumeti povprečni smrtnik.

Denarni kralj, njegovo veličanstvo Bankir, je navadno vladar občine, v kateri živi — vladar dežele in države. Veliko zemljišč je naravnost njegova lastnina, druga zemljišča na milje in milje naokrog so pa njegova zato, ker ima na njih vknjižena posojila. Bankir drži za vrat skoro slehernega podjetnika in trgovca in vse se trese pred njim. Bankir kontrolira trgovsko zbornico, časopise, gledišča, prižnice in — pasja para — tudi vlado!

Kontrolor Williams je povedal, kako bankir "obdeluje" farmarje. Bankir navadno vzame farmarju ves njegov pridelek, žvino, hlev, bajto in sploh vse — razen farmarja samega in njegovih skrbi. Ako bi rad znal, kaj farmar misli o bankirju, ne vprašaj ga v nedeljo, kajti to je edini dan, ki si ga farmar rezervira, da hvale Boga, da mu je dal šest dni v tednu za preklinjanje bankirjev!

Bankir mora že imeti nekaj soli v glavi, kar se ne more reči o zemljiškem posestniku. Ampak bistra glava še ni spričevalo najlepših čednosti. Žepni tat mora že biti bolj prefrigan kakor človek, kateremu obere žep. Saj navidez je tako. Še bolj na pravem koncu pa mora biti glavica, ki izdeluje in izvaja načrte za vrtanje blagajnic. Tak človek mora biti že dober mehanik. Nekdo je enkrat zapisal, da bogaboječi in zakonljubeči ljudje so navadno slabi mehaniki. Nekoliko resnice najbrž bo v tem.

Ali s tem še ni rečeno, da so vsi bankirji roparji. Osebnega konflikta nimamo z njimi. Naš konflikt je s sistemom kapitalizma, ki dopušča, da cvete igra bankirstva. Kakor je zemlja potrebna človeški družbi, tako so tudi banke do gotove meje. Banke ostanejo še dolgo časa, oziroma toliko časa, dokler bodo potrebne. Ampak bankirji — njih ni najmanj treba, kakor ni treba zemljiških posestnikov. Vsak farmar ti lahko pove in dokaže, da bankir je ravno toliko koristen kmetijstvu kakor mrčes krompirju ali sadežu.

Kakor rečeno, banke so kolikor toliko še potrebne ljudem, toda ljudje imajo čisto lahko banke, ne da bi bilo treba metati milijone dolarjev v žepo posameznikov, ki ne producirajo niti enega centa vrednosti. Bankir reže potico za zemljiškega posestnika in tovarnarja in obdržati zase najlepši kos. Kdo speče potico, bomo povedali v drugem poglavju.

Ako vsi bankirji na svetu umrjejo jutri, ne bi svet zaraditega prav nič izgubil, ker ta banda ne proizvaja ničesar, samo redi se od žuljev drugih. Bankirji vzamejo človeku ne le to, kar ima, temveč še tisto, česar še nima. Ne verjameš? Poglej mesta, dežele in države — ali ni ves svet dolžan bankirjem? Prihodnja generacija, ki še ni rojena, je že zapisana med dolžnike!

Ali veš, Janez, da bankirska banda pobere tudi vladi njen denar? Vlada kuje in tiska denar ter ga pošlje med ljudi. Kam gre denar? Naravnost v banke! Mestna, državna in centralna vlada je večkrat v stiskah za denar. To se glasi čudno, pa je fakt. Vlade morajo iskati posojil. Kje, misliš, ga dobe? V državni blagajni? O ne! Ne še danes. To bi bilo izdajstvo napram bankirjem! Kongres je že poskrbel, da se ne

zgodí ta nesreča — hvala Bogu in bankirjem! Če stric Sam potrebuje denar, gre na banko kakor vsak drugi izposojevalec. Na banki si naš dobri stric izposodi toliko in toliko, kolikor potrebuje — saj mu dajo radi — in bankir ga odere za šest ali osem odstotkov zato, da Sam dobi nazaj nekaj milijonov "vhogazauparjev" (kako krasno geslo ima dolar: "V Boga zaupamo"!)

v svoj žep. Taka je igra, Janez!

(Dalje prihodnjič.)

—X—

Naravno pravo.

Vsi revolucionarji so se borili od nekaj proti človeški pravici in za naravno pravo. Mi pa smo se učili v šolah, da ni naravnega prava in da je samo človeško pravo. Na te nauke mislimo često in vedno bolj čutimo, da so enostranski, če ne krivi. Naravno pravo je.

Juristi so zemljo natanko izmerili in razdelili, okrog posameznih parcel so napravili ograje in plotove in od teh parcel so jih odkazali enemu več, drugemu manj, tretjemu nič. Te ograje in plotovi so zakoni, vsa razdelitev pa je veljavno pravo.

Na odkazani parceli se smeš gibati, ne smeš pa se zadevati ob plot ali posegati na sosedovo njivo. Ako so ti odkazali juristi premajhno parcelo, tako da se na njej ne da živeti, potem ti je po veljavnih zakonih prepovedano živeti. In če se buni tvoja notranjost proti tej pravici in teka od sodnika do sodnika, vsi sodniki ti bodo dejali: To je človeška pravica!

V takih trenutkih boš dejal v svoji notranjosti: Čutim, da je to krivična, protinaravna pravica in da mora biti neko drugo pravo čeprav ni napisano. Tako je govoril, do skrajnosti užaljen pravni čut vedno, in že stari Sofoklej narekuje svoji Antigoni te besede. Živa bitja na svetu se porajajo, rastejo, umirajo — in pravica, ki jim po naravi pristojna je pravica življenja, pravica zahtevati priznanje moči, ki je v njihovem bistvu. Ker so te sile dane količine, si je mogoče misliti idealno pravo, ki odgovarja razmerju teh sil. Seveda — pravo je stalno, a to kar imamo v mislih ni stalno. To idealno pravo je kakor obleka, ki bi rasla s človekom. Obleka, ki bi postojala večja kadar postaja človek iz deteta mladenič in mož, in bi postajala manjša, ko postaja izsušen starec. A take obleke ni, samo v fantaziji si jo je mogoče zamisliti. In vendar taka slika ni brez vrednosti: po njej boš lahko sodil obleko, ki jo dejansko nosiš in dejal boš: ta obleka je premajhna ali preohlapna. Napraviti jo je treba tako, da bo odgovarjala moji sliki o obleki, kakor mora biti. Na tem primeru smo pokazali kaj razumemo pod besedo naravno pravo. Veljavno pravo je podobno obleki, ki jo je napravil krojač to pravo je nekaj stalnega, nespremenljivega, nekaj, kar bi rado za večnost veljalo.

Naravno pravo pa je ono, ki odgovarja razmerju življenskih sil. Ker se to razmerje vedno spreminja, se spreminja tudi naravno pravo in zadeva kot revolucionarna misel ob zakone človeškega prava. Če bi bili, kakor bogovi, bi napravili zakon, ki bi spremljal to gibanje življenja, in presodil in prečnil že vedno v naprej, kedaj se je razmerje moči spremenilo. To kar bi bilo bolno in na smrt obsojeno, bi samo prostovoljno umrlo in prepustilo svoje mesto novemu bitju, ki ga pošilja na svetovno pozornico zakon življenja. A nobeno živo bitje ni bog, ampak beden črviček, ki se boji umreti. Zato morajo tisti, ki prihajajo, šele doka-

zati svojo moč, zato je zakon življenja tak, da se vstvarja pravica v boju!

V boju z umirajočim zakonom se uveljavlja novo pravo.

Veliko se piše o tem, ali naj vstvarjamo novi družabni red v revolucionarnem boju, ali s pomočjo mirnega razvoja. Debatira se o tem, ali naj se uveljavlja socializem z evolucijo ali z revolucijo.

Kdor misli pod besedo evolucijo na način, ki nam prinese nov družabni red brez sile, brez boja, to nam ne bo prinesel novega prava. Zakaj obstoječe pravo ne umira nikdar samo od sebe, iz svoje lastne volje, ampak le tam, kjer zadeva ob jačjega nasprotnika. Zato proletariat samo v zakonodajnih odborih ne more izvojevati svojih pravic. V zakonodajnih odborih se nabajajo njegovi mirovni delegati. Zunaj mora proletariat zbirati svoje glavne sile in biti svoje vojske. Ako teh vojsk ni bilo, kakšna naj bo veljava posredovalcev-delegatov? Kdo naj jim verjame, da so tisti, koje zastopajo, vredni lepšega življenja in da so si ga zmožni izvojevati?

Brez revolucionarnih bojev ni novega prava.

Revolucija pa nam ne pomenja le krvavih bojev — to je samo najostrejša oblika revolucije — ampak vsak boj proti zakonu. Zgodovina delavskega gibanja je dolga vrsta revolucionarnih pokretov vseh vrst. Delavstvu so prepovedali praznovati praznik 1. maja. Delavstvo pa ga je kljub temu praznovalo, ne menč se za preganjanja, ki so bila za to praznovanje po zakonu določena. Že to je bila revolucija. In ker je imelo delavstvo toliko sile, da je zakon ni mogel streti, je moral to silo priznati. Če smo dejali, da brez revolucionarnih bojev ni novega prava in da bi bilo popolnoma napačno, ako bi pričakovalo delavstvo vse od dela svojih zastopnikov v zakonodajnih zborih, moramo pa na drugi strani povdariti, da je to delo izredno važno.

Novo pravo se ne poraja povsod in vedno v enako ostrem trenju, med enakim pokončavanjem za enako ceno revolucionarne krvi. Politik lahko gleda naprej, lahko sodi po vzgledih in izkušnjah o šansah predstoječih bojev in lahko razmišlja prej o miru, predno je spregovorilo orožje svoj zadnji dokaz.

To je vzrok, da se odigravajo revolucije v deželah z visoko politično inteligenco manj krvavo, kakor tam, kjer te inteligence ni. Tam je treba premeriti vso silo orožja — in pretrpeti pri tem vso silo razdejanja. Težko je potem reči, kdo je tega razdejanja kriv. V Beogradu visijo po vseh stenah slike: Kaj so naredili boljševiki iz Rusije? Po našem mnenju so to krivične slike. Z isto pravico — in morda večjo — bi lahko napisali: Kaj so naredili iz Rusije tisti, ki so pustili, da se je nabirala in nabrala tolika sila gnjeva, obupa in volje po razdejanju, ki je vdarila ob revoluciji s takšno elementarno silo na dan.

Das eben ist der Fluch der bösen Tat.

Dass sie fortzeugend, immer Böses muss gebären.

Velikega pomena je torej, da ima narod moče, ki znajo prečniti, kakšno naj bo naravno pravo kakor ga zahteva razmerje živih sil, ki jih morajo znati prečniti. Naloga proletarskih zastopnikov v zakonodajnih odborih je, da poskusijo to cenitev olajšati. Proletariat pa mora vedno biti pripravljen na ostro borbo. Če te misli na kratko zbereмо bomo rekli:

Ni novega prava, če ni sile, ki si ga je pripravljena v revolucionarni borbi priboriti. Zato mora biti naša borba revolucionarna.

Ako spremlja to borbo delo za zbiranje sil, diplomatična borba in drugi poskusi, da se izvede boj z

novo pravo uspešno in v obliki, s katero je zvezano čim manjše razdejanje in ako imenujemo to delo evolucionarno metodo, potem je evolucija važen činitelj v boju za novo pravo. Ako pa je ta beseda izraz za mirno, za vsako ceno zakonito reševanje družabnih nasprotij, potem za tako evolucijo nismo. Boj in revolucionarno zibanje sta nujna za novo pravo. — "Naši Zapiski".

Svoboda tiska na Ogrskem.

Ogrska, ki je danes gnezdo reakcije in belega terorja, ne trpi nobene tiskovne svobode, v kolikor se tiče socialističnega tiska. Klerikalna tiskana in ustmena propaganda je kajpada dovoljena, isto tako propaganda proti vsem delavskim strujem in proti Rusiji. Kar se slednje tiče, bi bil Horty pripravljen iti z njo vseeno v zvezo, če bi šlo za vojno zoper Rumunijo, katera je vzela največji kos resnično madžarskega teritorija.

Na Dunaju je izšla v madžarskem prevodu Lissagarejeva knjiga "Zgodovina pariške komune", toda ogrska vlada jo je dala na indeks, to je, knjiga je na Ogrskem prepovedana. Enaka usoda je doletela prevod Kautskijeve knjige "Proletarska revolucija in njen program".

Socialistični shodi se vrše pod nadzorstvom državnih pravnikov, ki pazijo na vsako besedo govornikov. Zelo strogo se izvaja cenzura nad socialističnim časopisjem. V takih razmerah je delovanje socialistične stranke zelo otežkočeno, kljub temu napreduje. O njenem zadnjem zboru smo na kratko poročali v 802. štev. "Proletarca".

Prva paketna pošta.

V Ameriki je navada reči, ta in ta stavba je največja na svetu, ta in ta pretapač je svetovni šempjon, ta in ta list je največji na svetu. V Zedinjenih državah je namreč vse največje na svetu, najboljše na svetu, najlepše na svetu in tako naprej.

V kongresu se baje še sedaj najdejo zastopniki, ki so prepričani, da je paketna pošta ameriška iznajdba. Seveda so v zmoti.

Anglež Rowland Hill je menda prvi prišel na idejo poštne znamke, ki pa takrat niso bile tako raznovrstne in lepe, kakor dandanašnji. Vendar, tisti, ki se pečajo z zbirkami znamk, najraje segajo po zelo starih znamkah, ki predstavljajo zanje tudi največjo vrednost. Kakšna stara turška ali angleška znamka je veliko več vredna za zbiralce, kakor pa najnovejša jugoslovanska znamka ameriškega izdelka. Bolj slavite so znamke ljubljanskega izdelka, kjer so jih menda delali brez navodila iz glavnega mesta kraljestva SHS.

Rowland Hill je uvedel sistem poštne znamke okoli leta 1842 in ta čas se je pričela uvajati tudi pisemska pošta, ki je bila po evropskih hribovskih vaseh do zadnjih let zelo primitivna in je menda še sedaj. Drugače pa lahko pošljete danes po pošti pismo celo Calukafrom v tropično Afriko ali pa Eskimovcem na skrajni sever.

Kmalo po uvedbi pisemske pošte in poštne znamke je prišel Hill z agitacijo za parcelno pošto. Ampak avtoritete so se mu posmehovale, kakor še vselej vsaki novotariji. Sreča za Hilla je bila v tem, da ni propagiral kaj nedopustnega, naprimer o evlucijskem po-

stanku sveta, kajti tedaj bi prav gotovo naletel na kaj hujškega kakor samo na posmehovanje.

Hillu je po 40 letih sledil energičen agitator Henry Fawcett in njegovemu prizadevanju se je posrečilo leto pozneje, da je vlada sprejela načrt parcelne pošte in poskusila, "kako bo to šlo". Kmalo je bilo razvidno, da je to zelo koristna ustanova in nato so skoro vse evropske države sledile angleškemu vzgledu. Sicer so bili razni sistemi za razpošiljanje blaga že prej v veljavi, toda ne tako praktični, kakor je parcelna pošta. Niti niso vlade kar na lepem uvedle ta sistem razpošiljanja zavojev. Povsod je bilo treba propagande, predno so se konservativni ministri podali.

Ena zadnjih držav, ki je uvedla parcelno pošto, je naša ameriška republika. Veliko bojev v kongresu je bilo treba vojevati, predno se je porazilo vpliv ekspresnih družb vsaj toliko, da se je uvedla parcelna pošta za manjše zavoje. Večje pakete pa je bilo v začetku mogoče pošiljati samo na krajše distance, v takozvano lokalno in prvo zono. Sedaj se lahko pošilja že težje pakete in izkazalo se je, da je bila parcelna pošta tudi za Zedinjene države potrebna. Kakor natanjnjemu poštni departament, je napravila parcelna pošta v zadnjem letu par milijonov dolarjev izgube in priporoča zvišanje poštnine. Če bi bilo več ekonomije, bi napravila dobiček. Sicer pa se v Washingtonu ne belijo glavo z ekonomijo. Če so večji izdatki, se davki zvišajo, pa mirna Bosna.

Ameriška parcelna pošta bo dobila pravo veljavo šele tedaj, kadar postanejo tudi železnice ljudska last. Ker smo pri takih rečeh radi zadnji, bomo tudi pri socializaciji prometnih in brzojavnih sredstev capljali kakega pol stoletja za drugimi deželami, kakor je naša lepa navada.

Kaj počne Kerenskij?

Iz Londona poročajo, da dela Aleksander F. Kerenskij, ki je bil kmalo po padcu carizma nekaj časa ministerski predsednik vlade socialnih revolucionarjev v Rusiji, v londonski restavraciji kot natak. To vest je razkrila ga. Snowden, ki Kerenskija osebno pozna. Na nekem shodu je dejala, da je služba natakarja za Kerenskija boljša in častnejša, kakor pa intrigranje proti ruski sovjetski vladi.

V svojem govoru se je dotaknila tudi Lenina, o katerem je dejala, da ima v Rusiji veliko nasprotnikov, toda nihče ne dvomi v poštenost njegova politike.

Dali dela Kerenskij res v restavraciji, je dvomljivo. Tudi Mrs. Philip Snowden ni menda prepričana o tem. Zanimivo je le to, kako lahko pade človek z najvišje pozicije v državi na službo natakarja ali kako podobno "nizko" službo.

Zelo pogoste so vesti, kako dela ta ali oni ruski grof, knez ali kak drug aristokrat v restavraciji ali opravlja kako podobno službo v evropskih ali ameriških mestih. Ameriški časnikarji imajo z njimi veliko usmiljenje, ker morajo tako visoki gospodje in gospe delati za svoje preživljanje. Za rusko ljudstvo, ki je trpelo pod nagajkami carizma, pa niso imeli nobene simpatično besede.

"Proletarec" je glasilo in last slovenskega delavstva organiziranega v Jugoslovanski socialistični zvezi. Število naročnikov na Proletarca in članov JSZ. je zrcalo, v katerem odseva razredna zavednost naše delavstva. Kje je ostalo delavstvo, ki se ponaša, da je zavedno?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Važno za sodruge v Springfieldu.

SPRINGFIELD, ILL. — Izgleda, da se socialistično gibanje po Ameriki poživlja, da organizacije napredujejo in v mnogih krajih se ustanovljajo nove. To je razveseljivo, kajti naša moč se bo uveljavila šele edaj, kadar bomo lahko z njo tudi kaj pozitivnega dosegli.

Ker smatramo, da je za večanje aktivnosti ena prvih dolžnosti sodrugov, prihajati na seje, je tudi naš klub št. 47, JSZ., sklenil na zadnji seji pozvati članstvo, naj redno in polnoštevilno prihaja na seje, ki se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Slov. Nar. Domu.

Na razpravah bomo imeli točke dnevnega reda za zbor J. S. Z., in druge važne reči. Na eni prihodnjih sej bomo imeli tudi volitve delegata za zbor JSZ. Torej, sodrug, vse je odvisno od vas. Čim bolj se boste zanimali za svojo organizacijo, tim aktivnejša bo, tim več bo lahko storila za stvar socializma.

Naročnikom "Proletarca" v Springfieldu, katerim je naročnina potekla, naznanjam, da jih bom obiskal. Upam, da jo bodo vsi poravnali, kar bi bila pravzaprav dolžnost vsakega delavca, kajti če bodo delavci zanemarjali svoje časopise, se nimajo prav nič pritoževati, če padajo laži kapitalističnega tiska kakor biči po delavskih hrbtih. Časopisje je naše najboljšo in najefektivnejše orožje. Širimo in podpirajmo ga!

JOS. OVCA, tajnik.

Organizirana in neorganizirana fronta.

ELY, MINN. — Današnja družba živi v znamenju organizacije. Ni še popolna, ampak vendar je tako daleč da se brez organizacije ne da ničesar doseči. Trgovci so organizirani v lokalni trgovski komori, potem vse komore skupaj v eni državi, in zopet te vse skupaj v trgovski komori Zedinjenih držav. Enako je z industrijci in bankirji. Kompanije ene industrije so združene v trustu; vsi trusti ene države so zedinjeni v industrijski zbornici in zopet te so združene v industrijski komori Zedinjenih držav. Razun tega imajo še mednarodne zveze s kapitalističnimi skupinami tujih držav.

Lokalni trgovci so združeni radi svojih interesov, ne naših. Določajo cene blagu, iščejo potov in sredstev, kako izboljšati trgovski položaj mesta, iščejo vpliva v politiki, podpirajo svoje liste itd. Z njimi sodelujejo veletrgovci, ki prodajajo blago na debelo, in bankirji.

Kaj pa delavci. Ti so izmed vseh slojev v družbi najslabše organizirani, po nekaterih krajih pa sploh nimajo nobene organizacije, razun kup podpornih društev. Organizacij, ki bi vodile boj za delavske interese, v mnogih krajih ni, in med te spada tudi minnesotsko železno okrožje. Delavci se pač pritožujejo, saj imajo dovolj vzroka: draginja velika, delo v tukajšnjih rudnikih pod kontraktim sistemom pa je neznosno. Plača je nizka; in še to, kar človek misli da zasluži, mu odtrgavajo, ali pa mu dajo tak prostor v rudniku, da tudi pri največjem garanju ne more zaslužiti dovolj za najnujnejše potrebščine za preživljanje. Goljufajo

ga, in delavci se po pravici pritožujejo, in to vsi, brez izjeme, pa naj bodo Slovenci ali kake druge narodnosti.

Do kdaj bomo imela take razmere? Vse dotlej dokler se ne bomo toliko izučili in izpametovali, da bomo tudi mi znali ceniti moč organizacije, toda dobro bo, če se bomo mi znali ravnati in če se ne bomo samo jezili nad druge, ampak sami vodili stvari. To pomeni, da je treba za to več kakor pa zabavljanja. Trgovskim zvezam bi prišli najlože v okom z združnimi trgovinami; ampak da bodo uspele, je treba sposobnosti od naše strani, treba je poznati trgovino na drobno in na debelo, treba je študirati združno gibanje in sodelovati z njim.

Današnji sistem razprodaje na drobno dela ogromno razliko v cenah od trenutka, ko je blago producirano do časa, ko pride v roke odjemalcu. Razni prekupčevalci vzamejo najboljši del, farmerji in živinorejci dobe nekaj malega, delavec, ki producira industrijske izdelke, tudi malo dobi, torej gre se za profit, katerega spravljajo tisti, ki ne producirajo, pa vendar žanjejo profite.

Dogaja se, da se najde kak trgovec, ko bo isto blago prodajal nekaj ceneje, kakor pa njegov sosed-trgovec na bližnjem vogalu. Gospodinje pa imajo navado, da ne podpirajo tega trgovca, kadar izvedo, da prodaja blago, n. pr. grocerijo, ceneje, ampak gre do trgovcu, pri katerem navadno kupujejo in ga naganjajo, naj tudi on zniža cene. Mesto tega pa bo ta trgovec šel na sejo trgovske komore in kó bo vso stvar pojasnil, bo dobil trgovec, ki prodaja reči ceneje, a kor, ker kvari business drugim, in če to ne bi izdalo, bodo sporočili trgovinam na debelo, naj temu in temu trgovcu navijajo cene. Gospodinje store pametnejše, če povedo drugim gospodinjam: "Pri tem in tem trgovcu se dobe reči ceneje kakor pri drugih. Pojdi in kupuj pri njemu in ne pripoveduj o tem drugim trgovcem." Sicer je konkurenca nekaj, kar je prineslo današnji družabni red do sedanje višine, vendar pa je za delavca važen vsak cent, ki ga more prihraniti pri nakupovanju, tudi če konkurenca med trgovci nima vselej dobrega namena. So mesta, kjer so večji trgovci znižali cene blagu samo zato, da so spravili manjše iz businessa. Potem pa so sami poljudno navijali cene. Najboljša odpomoč takemu odiranju je seveda združništvo, ki pa je v Ameriki posebno po nekaterih krajih, na zelo nizki stopnji razvoja.

Še neka druga hiba je po naših trgovinah kakor po vseh manjših naselbinah: trgovci nimajo vsi označenih cen na blagu. Če greste v velika mesta, je blago kakršnega prodaja poedina trgovina, razstavljeno v izločnem oknu in vsaka stvar ima nalepljen listek s ceno. Tako odjemalci vsaj vedo, pri čem so. To bi morali zahtevati odjemalci tudi od tukajšnjih trgovcev.

Po malih krajih imajo veliko besedo takozvani dušni pastirji. Tudi naš duhovni gospod je znan po trgovinah, toda ne stori ničesar, da bi verniki dobivali svoje potrebščine po nižjih cenah. Namesto, da bi ljudi kaj poučil, jim pri pridigah pripoveduje, kako jih "Proletarec" in "Prosveta" farbata.

Delavci imajo samo en izhod, in ta je: organizacija. Vsakdo, ki se zaveda svojih interesov, je organiziran. Delavci so v tem oziru najslabši, zato se jim tudi najslabše godi. Treba se bo izpametovati ter se

malo bolj zanimati za razne dobre stvari in delati za-
nje. Vse bo šlo, samo pričeti je treba.

Upam, da nisem s temi vrsticami nikogar žalil,
in da me ne bo nihče imenoval — *Suro-Vina*.

Kako naj delamo.

CHICAGO, ILL. — Kako naj delujem za sociali-
zam? je vprašanje, ki si ga marsikdo zastavlja. Zelo
enostaven odgovor: Pojdi in agitiraj za svojo organi-
zacijo, pridobivaj nove naročnike svojemu glasilu,
poduči nevedne o socializmu in bojuj se proti zlob-
nežem in nazadnjakom, ki hočejo škodovati naši stva-
ri.

Socialistično gibanje potrebuje različne delavce
in vsakdo lahko najde v naših klubih tisto agitatorič-
no delo, katerega je najbolj sposoben vršiti. Ampak
delati se mora. Imeti samo člansko karto — to ne po-
meni drugega, kakor da imamo enega člana več.

Mi pridobivamo nove člane zato, da jih vežbamo
v socialističnih aktivnostih. Pridobivamo jih potom
osebne agitacije in potom časopisja. List, ki agitira za
socialistično organizacijo, je med slovenskim časo-
pisjem "Proletarec". Širite ga! Sodrugi in sodruginje
v Chicagi, sedaj ima Proletarec v naši naselbini 200
naročnikov. Število se je sicer precej dvignilo, toda
lahko bi se še veliko bolj, če bi šli z združenimi moč-
mi na delo. Petdeset članov in članic ima naš klub.
Recimo, da bi vsakdo dobil enega novega naročnika,
bi jih imeli lahko zopet petdeset novih. Ampak neka-
teri bi jih lahko dobili po par, če bi se le hoteli potru-
diti. Moje mnenje je, da bi se dalo Proletarčevo cir-
kulacijo v Chicagi in Ciceru dvigniti na 500 iztisov.
Poskusimo! Sedaj nas je le par, ki se trudimo z oseb-
no agitacijo razširiti list. Res je, da so mnogi sodru-
gi in sodruginje zaposleni v raznih socialističnih od-
borih, z igrami itd. Ampak vsi niso. Nekateri, ki nimajo
toliko dela v raznih klubovih odsekih, naj bi pa več
agitirali za list. Razširjen list bi pomenil tudi hitrej-
še naraščanje klubovega članstva.

Na zadnji seji smo dobili štiri nove člane, ozira-
ma tri člane in eno članico. Tudi tukaj je treba, da
smo vsi organizatorji. Naš klub ima v Chicagi toliko
ugleda, da ne bi bilo težko dobiti kakih 50 novih čla-
nov. Seveda, agitirati je treba. Ker smo vse križem ak-
tivni, bi bilo treba več delavcev. Če človek ni organi-
ziran, ga ne morete voliti v odbore, niti ne siliti, naj
nam pomaga pri kampanjah. Zato je važno, da pridob-
ivamo nove člane klubu in nove naročnike "Prole-
tarcu." — *Organizator*.

IZVLEČEK ZAPISNIKA OBČNEGA ZBORA J. D. T. D.

dne 5. februarja 1923.

V začetku vsakega leta se vrši občni zbor J. D. T.
D., ki izdaja Proletarca. Vse delnice J. D. T. D. so last
slovenske sekcije J. S. Z., in njen glavni odbor voli u-
pravne odbornike Proletarca, katerih naloga je voditi
poslovanje pri listu, prodaji knjig, izdajanju koledar-
ja itd.

Zadnji občni zbor se je vršil dne 5. februarja to le-
ta. V sledečem je izžrpek zapisnika tega občnega zbo-
ra:

Sodrug Filip Godina, tajnik slovenske sekcije J. S.
Z. otvori sejo s potrebnim pojasnilom. Dnevni red
sprejet kakor je bil predložen. Za predsedovatelja zbo-
ra izvoljen J. Oven. Navzoči: od odbora slovenske
sekcije Alesh, Mary Aucin, Zajec, Cainkar, Godina,
Gottlicher in Mary Udovich. Od upravnega odbora:

Oven, Alesh, Gottlicher, Frank Udovich, Tauchar. Za
tajništvo JSZ. Frank Petrich; za upravnništvo Chas. Po-
gorelec; za uredništvo Frank Zaitz.

Alesh prečita zapisnik seje zadnjega občnega zbo-
ra, ki se sprejme kot čitan. Poročila: Tajnik Alesh po-
roča, da se je udeleževal vseh sej, vodil zapisnike in iz-
vršil vse drugo delo, spadajoče v njegovo področje;
tega dela pa je za tajnika sedaj manj kot prejšnja leta,
ker se izvršujejo sedaj vsa poročila in podobna dela v
upravništvu. Deloval je v korist lista po svojih najbolj-
ših močeh. Poročilo tajnika se sprejme na znanje. —
Blagajnik Gottlicher poroča, da razun podpisovanja če-
kov in udeleževanja sej ni imel v odboru kaknega po-
sebnega dela. Svoje dolžnosti je vestno izpolnjeval. Se
sprejme na znanje. Za nadzorni odbor sta podala poro-
čilo Frank S. Tauchar in Fr. Udovich. Tauchar je pre-
čital celoletno poročilo o finančnem poslovanju tekom
leta. V komentarju je omenil, da so bili vsi računi pre-
gledani, istotako potrjena, in da so poslovne knjige v
popolnem redu. H koncu je podal razna poročila za raz-
širjenje lista in za zboljšanje financ. Za zmanjšanje de-
ficita je potrebno pridobiti Proletarcu več naročnikov.
Zato naj bi se v listu priobčevalo čim več različnega
materiala, ker bi to pridobilo v krog naših naročnikov
take ljudi, katerim ni za samo socialistično čtivo. Su-
gestira, naj bi se pozvalo dopisnike, naj rednejše poro-
čajo v list o lokalnih aktivnostih in priporočajo tudi,
naj se v bližnjem času organizira velik kontest za nabira-
nje novih naročnikov. Udovich pravi, da k računskemu
poročilu nima ničesar dodati, ker ga je predložil že s.
Tauchar. Poročilo nadzornikov se sprejme na znanje.

Upravnik poda pregled splošnega poslovanja in
razlike med dohodki in izdatki v letu 1921 in 1922.
Pravi, da se je število naročnikov zvišalo v zadnjem
letu za nekaj nad 500. K tej porasti so pripomogli naj-
več potovalni agitatorji, kot C. Pogorelec, Frances A.
Tauchar in F. Petrich. Razun teh so tudi stalni aktivni
zastopniki Proletarca storili svojo dolžnost. Število lo-
kalnih zastopnikov se množi in nekateri so izredno
aktivni. Napredovali smo na dohodkih za naročnino,
toda ne v toliki meri, da bi se mogli že to leto iznebiti
deficita. V zadnjem letu je znašal primanjkljaj do \$4,-
000, in če se število naročnikov v tem letu ne pomno-
ži v zadostni meri, ga bo tudi letos par tisočakov. Če
se hočemo postaviti na trdno finančno stališče, je tre-
ba pridobiti vsaj še dva tisoč novih naročnikov. Treba
imeti vedno na vidiku, da nas stane sedaj v tiskarni
vsaka številka Proletarca še enkrat več, kakor pa smo
plačevali za enako število izvodov pred vojno in prva
leta v vojnem času. Kar se tiče tiskarskih stroškov, ni
prav nobenih izgledov, da se bodo cene znižale; prej je
mogoče, da se bodo zvišale. V dohodkih smo v zad-
njem letu nazadovali nekaj na oglasih in nekaj listu v
podporo. Vzrok, da so bili prispevki v podporo manj-
ši kot prejšnje leto, je v tem, da so vladale slabe delav-
ske razmere in pa splošne stavke, ki so obubožale ti-
soče slovenskih delavcev, ki pri najboljši volji niso mo-
gli priskočiti na pomoč svojemu socialističnemu gla-
silu. Glede oglasov je stvar ta, da upravnik ni imel
časa iti okoli tvrdek nabirati oglase, ker je bil deloma
na agitacijskem potovanju, in ko se je vrnil, je bil v
uradu preobložen z delom. Razne bogate firme pa ne
oglašajo v Proletarcu iz razumljivih vzrokov. Dolga v
tiskarni danes nimamo, pač pa dolgujemo svote slo-
venski sekciji, katere smo prejeli v zadnjih letih od nje
kot posojila. Računi, zaključeni koncem meseca de-
cembra, izkazujejo tudi \$1,150.43 dolga v tiskarni, ki
je bil poravnana meseca januarja. Vsote za prodane ko-
ledarje letnika 1923 so bile večinoma poslane meseca

januarja, zato smo imeli v decembru še dolg v tiskarni. Tudi dolg za nabavljeno literaturo je plačan. Dolgovi Proletarcu znašajo na zapadlih naročninah, za oglase itd., \$812.18. Razun za nekatere oglase bomo v stanju iztirjati vse druge račune. Dohodki v zadnjem letu so bili za \$4,843.75 večji kakor v prejšnjem letu. V tej vsoti je vključenih tudi \$3,000, katere smo prejeli od J. R. Z. Kakor že omenjeno, smo nazadovali v dohodkih za oglase in na prispevkih listu v podporo, napredovali pa smo na naročnini in prodaji knjig. (Članstvo J. S. Z. bo imelo priložnost čitati račune, ki se jih bo priobčilo v eni prihodnjih izdaj. — Op. ureditelja tega poročila.)

Upravnik poda poročilo o dohodkih in izdatkih koledarja letnika 1922, in deloma o koledarju letnik 1923. Vsa zaloga letošnjega koledarja je pošla še pred 1. januarjem. Če bi natisnili še drugo izdajo, bi nas precej stala in ob enem bi se stvar toliko zakasnela, da tega nismo podvzeli, ker bi bil prevelik riziko. Ker so naročila za koledar prihajala naprej, se je upravnik obrnil do vseh zastopnikov in jih prosil, naj neprodane iztise nemudoma vrnejo. To so storili, nekateri zelo naradi ker bi jih lahko sami prodali, in tako smo mogli s koledarji ustreči vsaj nekaterim poznejšim naročnikom.

Čitateljem letošnji koledar zelo ugaja, bodisi glede vsebine, ilustracij, vezbe in ličnosti. Če bi dali tiskati še do tisoč izvodov več takoj s prvo naklado, bi bil razprodan. Upravnik poda tudi poročilo o dohodkih in izdatkih majske izdaje 1922, nadalje poročilo o književni zalogi. Izvaja, da se naš književni trg širi, ker ljubitelji dobrega čtiva spoznavajo, da dobe v naši zalogi najboljša literarna dela. S prodajo knjig smo v zadnjem letu napravili par stotakov dobička, ki se ga je porabilo za kritje izdatkov pri listu.

Nadalje poroča, da so bili dohodki naročnine na list meseca januarja to leto precej večji kakor januarja 1922 in izgleda, da bodo tudi v februarju. Želje naših nasprotnikov, ki sanjajo o poginu Proletarca, se torej ne bodo uresničile. Poročilo upravnika se vzame na znanje.

Urednik nima glede lista posebnega poročila; pravi, da vsakdo, ki list čita, ve, kakšna je njegova vsebina; tudi so odbornikom težkoče pri urejevanju socialističnega lista znane, torej jih tu ni treba navajati. Dotaknil se je sugestij s Taucharja in izjavlja, da v Proletarcu niso samo agitatorični članki, ampak v kolikor dopušča prostor, tudi drugo gradivo. Da pa bo čtivo bolj raznovrstno, bi potrebovali seveda večji list. Omenja tudi letošnji koledar, katerega je uredil, in našteva sotrudnike, ki so mu pomagali.

Sledi točka razno. Vzame se v pretres list in agitacija. Petrich pravi, da je treba na podlagi deficita, ki smo ga imeli zadnje leto, delati proračun za to leto in gledati, kje bi se dalo kaj prihraniti. O vsebini lista pravi, da je taka, kakršna mora imeti socialistični list. Svetuje pa, naj se radi gmotnih vzrokov tiskajo članki z večjimi črkami. Gledati moramo, da se agitacija za nabiranje naročnikov poveča in po končanem zboru JSZ. naj bi šel eden izmed osebja na agitacijsko potovanje. — Aleš pravi, da je pri tem vprašanju vsako filozofiranje neumestno, pa je boljše napraviti korake, ki bodo praktični. Navaja večanje stroškov v tiskarni in na podlagi teh izdatkov priporoča naj se zviša naročnina na \$3. Godina pravi, da so sedanje črke za tiste čitatelje, ki so navajeni večjih črk, premajhne in predlaga, naj se tiska list z večjimi črkami. S tem bo ustrezno čitateljem, ob enem pa se bo s tem tudi nekaj prihranilo na stroških v tiskarni. Zajec se strinja

s predlogom s. Aleša za povišanje naročnine in dokazuje, da je Proletarec ena najcenejših revij. Našteva angleške radikalne mesečnike, ki imajo veliko manjši obseg kakor vse izdaje Proletarca na mesece skupaj, toda naročnina nanje je od 50 do 100% višja kakor naročnina na Proletarca. Naša publika sicer težko zapade to razliko, vendar pa je vsekakor pravično, da se naročnina zviša. To bi se moralo napraviti že takrat, ko smo pričeli plačevati tiskarni še enkrat toliko kakor poprej. Sodruginja Aucin je za zvišanje naročnine izželi, da se napravi tozadevni odlok že na tej seji. Petrich svetuje, naj se zviša naročnina tudi za polletne naročnine na podlagi sedanjega merila. Razni sodrugi govore tudi o premembi oblike lista, toda o tem se ničesar ne sklene, ker naj bo o tem odločal zbor JSZ. Godina je mnenja, naj bi se, če bomo naročnino zvišali, kar je potrebno, povečala tudi ena izdaja na mesec na 36 strani. Na ta način bi imeli priložnost v povečani izdaji priobčiti vse zaostale dopise, razne črtice, članke, poročila in zapisnike naših sej. Tauchar govori s Aleševem predlogu; se strinja, da se naročnina poviša, istotako z Godinovo sugestijo za povečanje lista. Zajec pravi, da so gotove stvari tako nujne, da bi se z njimi ne moglo odlašati do povečane izdaje. Cainkar je mnenja, da bi bilo boljše vsako izdajo povečati za 4 strani. Preide se na glasovanje. Aleš spremeni svoj predlog v toliko, da se glasi: Naročnina na Proletarca se zviša za celo leto od \$2.50 na \$3 in za pol leta od \$1.50 na \$1.75. Predlog sprejet. Sprejet predlog sodruga Godina, da se naj upravnik informira v tiskarni, koliko bi stala povečana izdaja in kadar mogoče, naj se prične izdajati enkrat na mesec povečano izdajo od 20 na 36 strani, ali pa za nekaj strani povečati več izdaj na mesec. Oven priporoča, naj se povečanje lista izrabi za večjo agitacijo pri pridobivanju naročnikov. Nadalje je bil sprejet predlog, da se naj članki v Proletarcu tiskajo z večjimi črkami.

Tauchar predlaga, naj se v bližnji prihodnosti izvede kontest za nabiranje naročnikov Proletarcu. Po daljši razpravi se ta predlog osvoji, bodočemu upravništvu odboru in upravništvu pa se naloži, naj ga izvede.

Pogorelec navaja, kako se razni odkriti in prikriti nasprotniki trudijo očrniti z obrekovanjem poslovanja pri listu. Izjavlja, da dela kolikor največ more, velikokrat pozno v noč, in dela z veseljem, ker se zaveda, da dela za ideal, in za vse to ne želi kake izredne plače, niti prinanj. Boli ga pa, da je toliko zlobnih ljudi, ki namesto da bi pomagali pri delu, obrekujejo in odvajajo druge od dela. Omenja tudi agitacijo s cirkularji, katerih se je razposlalo meseca decembra okoli 5,000 osebam. Pri tem delu so mu pomagali ob večerih različni sodrugi in sodruginje, ker bi sam radi zaposlenosti s koledarjem, sestavljanjem računov, razpošiljanjem knjig itd., ne zmogel vsega. Tauchar pravi, da je gospodarstvo pri listu vzorno in se varčuje, kolikor se največ more. To dokazujejo računi, katere je vestno pregledal zaeno s s. Udovichem. Ravno tako se je poglobil v delo, ki ga izvršuje upravnik, in ve, da ima več posla, kakor bi ga mogel izvršiti v osmih urah. Za naporno in dolgourno delo, ki ga opravljata urednik in upravnik, prejmeta veliko prenizko plačo in je zato, da se jo po možnosti zviša. Udovich omenja, da se rekritizira, češ, da za tri osebe ni dovolj dela. To je zato, ker nimajo kritiki pojma o delu v takih uradih. Godina pravi, da je dolžnost vseh sodrugov braniti našo stvar pred ljudmi, ki z natolcevanji črnijo naše delavce. Mi moramo ohraniti naše institucije, pa naj stane karkoli. Oven pravi, da ve, kako se trudijo osebe v uradu pri svojih delih, ker dohodki ne dopuščajo za

SOCIALISTIČNI KANDIDATJE ZA ALDERMANE V CHICAGI.

V tem listu je bilo že poročano, da so kapitalistični politiki hoteli vreči z glasovnice vse tiste socialistične kandidate za aldermane, na katerih peticijah so mogli izslediti kake nerednosti. Tozadevni volilni odbor je vse peticije preiskal, in dasi je zavrgel precej nam protivnih, "neodvisnih" kandidatov, je v pogledu naših kandidatov po preiskavi in zaslišanju izrekel, da so nabrali dovoljno število pravoveljavnih podpisov in tako pridejo na aldermanske volitve, ki se vrše v TOREK, DNE 27. FEBRUARJA. Isti dan se vrše primarne volitve za nominiranje kandidatov za župana, mestnega blagajnika in mestnega klerka. Glavne županske volitve pa se vrše v torek 3. aprila.

Glasujte dne 27. februarja za sledeče sodruge, ki kandidirajo za aldermane:

Okraj Ime in naslov

8. John C. Flora, 7955 Dante Ave.
9. Chas. V. Johnson, 11353 Stephenson Ave.
12. John F. Krause, 4953 So. Komensky Ave.
16. William Stelk, 6142 S. Morgan St.
18. Henry Groenier, 6447 S. May St.
19. Kellam Foster, 9842 Charles St.
22. Joseph Janek, 2533 So. Spaulding Ave.
23. Phillip Godina, 3211 So. Crawford Ave.
24. Morris Seskind, 1229 S. Central-Park Ave.
27. Robert C. Densmore, 212 S. Hoyne Ave.
28. H. W. Harris, 3722 Ferdinand St.
32. Gustav Dudle, 2119 Chicago Ave.
34. Herman Dickstein, 2637 Potomac Ave.
35. Fred Freese, 3243 Crystal Ave.
39. Jason A. Imes, 5814 Cornelia Ave.
41. Timothy P. Quinn, 5133 Pensacola Ave.
42. Florence S. Hall, 63 W. Ontario St.
43. Gustav A. Johnson, 1508 Hudson Ave.

Ako živite v kakem izmed teh okrajev, pojdite v torek 27. februarja na volišče in oddajte vaš glas socialističnemu kandidatu za aldermana; za referenco izrežite ta imena in jih vzemite s seboj, kajti na glasovnici bodo vsi aldermanski kandidatje, brez razlike strank, v eni koloni. Zato je potrebno, da veste ime kandidata. Agitirajte tudi med drugimi delavci, da glasujejo zanje.

Ker bodo isti dan tudi primarne volitve za županske kandidate, zahtevajte socialistično glasovnico, na kateri bodo označeni sledeči kandidatje:

William A. Cunea, za župana;
Pierce L. Anderson za mestnega klerka;
Robert H. Howe za mestnega blagajnika.

Volite pri primarnih volitvah samo za te in odklonite glasovnico republikanske ali demokratske stranke, ako jo vam bodo ponujali.

jeti vsaj ob jesenskih sezonah pomoči. Prav rad priznava, da so plače prenizke in ako bi imeli sredstva, bi jih z največjim veseljem zvišali, ker to zaslužio. Upravnik pravi, da te stvari ni sprožil radi plač. On za svojo osebo bi odklonil zvišanje, ker je list v preslabih finančnih razmerah. Želel je le, da se stvar glede neopravičenih očitanih razjasni. Zajec omenja, da o povečanju plač sedaj ne more biti govora. Ker dela za socialistični list, dela rad in z veseljem, kadarkoli treba tudi čez uro, kajti delo mora biti narejeno. Omenja nadalje, da ko je pričel delati za list, je iz svojih sredstev nabavil besednjake, enciklopedije, naročil revije in kupoval liste, ker je videl, da v Proletarčevi blagajni ni sredstev za nakup teh stvari. To je storil rad, ker želi, da se naše glasilo ohrani. Pravi, da se je v teku zadnjih par let neprestane krize, ki je zadela delavsko gibanje in njegovo časopisje, v sled napornega dela zelo utrudil in bi rad, da se dobi na uredniško mesto drugo moč, ako ne za stalno, vsaj za nekaj časa. Navzoči mu ugovarjajo, da o premembi sedaj ne more biti govora in naj ostane na svojem mestu. Tauchar omenja delo s koledarjem, ki drži upravnika in urednika v jeseni zaposljena dolgo v noč in želi, da se jim za to izredno delo določi primerna odškodnina. Se določi znesek \$100, ki se ga razdeli \$50 uredniku, \$25 upravniku in \$25 Petrichu, ki je veliko pomagal pri delu za koledar.

Tauchar je mnenja, naj bi se za nekaj časa ne naročalo nove zaloge knjig, ker imamo sedaj že precejšeno zbirko in naj bi se te skušalo najprvo razprodati. Stvar se prepušča previdnosti upravnika.

Preide se na volitve novega upravnega odbora. Kandidatje so: Alesh, Benchina, Godina, Gottlicher, Oven, Frank Tauchar, Frank Udovich, Kobal, Frances A. Tauchar, John Olip, Mary Udovich. Izvoljeni so: Frank Alesh, Filip Godina, Joško Oven, Frank Tauchar in Frank Udovich.

Dnevni red izčrpan, zaključek seje.

Zapisnik je vodil F. Alesh. Izvleček zapisnika uređ C. P.

LISTU V PODPORO.

III. izkaz.

GLENCOE, O.:	\$.50
CLEVELAND, O.: L. Gorjup.	1.50
ELY, MINN.: Fred A. Vider.	1.00
CHICAGO, ILL.: John Rayer.50
BOULETTE, PA.: Andy Pirih.25
WAUKEGAN, ILL.: Fr. Mihevc.50
PITTSBURGH, PA.: John Ban, (provizija od knjig)	2.20
CLEVELAND, O.: M. Žagar.	1.00
PUEBLO, COLO.: John M. Stonich.	1.00
HUGHES, OKLA.: Joe Kogej.	1.10
DELO, ILL.: A. Koroshak.	1.00
CLINTON, IND.: Ignac Musar.50
JOHNSTOWN, PA.: A. Vidrich, (provizija od oglasov)	7.50
LOS ANGELES, CALIF.: Frank Novak.	1.00
HENRYETTA, OKLA.: John Rakeff.50
CHICAGO, ILL.: Fr. Rudman.25
FOREST CITY, PA.: John Kaučič.	1.50
Skupaj	\$21.80
Zadnji izkaz	28.25
Skupaj	\$50.05

AGITATORJI NA DELU.

Naročnino za "Proletarca" so poslali:

Chas Pogorelec, Chicago, Ill.	13
J. Krebelj, Cleveland, O.	9
Frank Kovach, McIntyre, Pa.	8
Frank Petavs, Little Falls, N. Y.	7
Ant. Ocepek, Penna.	7
Ant. Zornik, Herminie, Pa.	5
Lucas Butya, Moon Run, Pa.	4
Louis Krasna, Conemaugh, Pa.	4
John Pirih, Slovan, Pa.	4
Ant. Žagar, Sheboygan, Wis.	4
Rudolf Potočnik, Detroit, Mich.	4
Jack Kunstelj, Ely, Minn.	4
Fr. Modic, Glencoe, O.	3
Ant. Rupnik, Southview, Pa.	3
Jernej Kokelj, Irwin, Pa.	3
J. R. Sprohar, Pursglove, W. Va.	3
John Kokošin, Gárad, O.	3
Frank Richter, Colo.	3
Frank Klun, Chisholm, Minn.	2
John Prettner, Chicago, Ill.	1
Louis Krašovec	1
John Ban, Pittsburgh, Pa.	1
John Rakeff, Henryetta, Okla.	1
Jos. Korsich, Carlinville, Ill.	1
T. Zalar, Lloydell, Pa.	1
J. Kodrich, Cleveland, O.	1
Tony Zupancich, Lowsville, W. Va.	1
M. Pavšek, Irwin, Pa.	1
Frank Udovich, Chicago, Ill.	1

SODRUGOM IN DRUGEMU JUGOSLOVANSKEMU DELAVSTVU NA PULLMANU.

Dne 26. februarja ob 8. zvečer se bo vršil v K. P. Hall, Michigan Ave. in 11th Street, velik shod, na katerem bodo govorili **E. V. Debs**, ki se je v pullmanskih bojih za delavstvo pred 30. leti prvič proslavil. Nadalje bo govoril Charles V. Johnson, socialistični kandidat za aldermana v 9. wardi, in en slovenski govornik, najbrž sodrug P. Godina.

Drugi shodi.

Isti večer bo govoril Debs na shodu v Douglas Park Auditorium na Ogden in Kedzie Ave. Razun Debsa bodo govorili na tem shodu J. Germer, socialistični kandidat za aldermana, Morris Seskind in drugi. Ker živi v tem okolišu precej Slovencev, imajo priliko iti na ta shod.

Glavni kampanjski shod se vrši v nedeljo 25. februarja ob 8. zvečer v Ashland Auditoriumu na Ashland Blvd. in W. Van Buren St. Glavna govornika bosta Debs in Cunea, socialistični kandidat za župana. Nastopili bodo tudi drugi. Predsedoval bo Seymour Stedman. Vstopnice se dobe v uradu Proletarca. Cena: v predprodaji 40c; pri vratih 50c. **Kampanjski odbor.**

DO 10. MARCA.

Iz zapisnika občnega zbora, ki je priobčen na drugem mestu v tej izdaji, je razvidno, da je naročnina na Proletarca zvišana, ki stopi v veljavo dne 10. marca. Po 10. marcu bo naročnina: za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75.

Ako vam je naročnina potekla, jo ponovite takoj. Ako vam ni še potekla, jo lahko podaljšate za nadaljno leto. Pomnite: do 10. marca velja še stara naročnina.

Upravni odbor je storil, kar bi moral storiti že pred par leti. Stroški so se zvišali samo v tiskarni za več ko polovico od leta 1918. Vse angleške socialistične, delavske in radikalne revije so proporcionalno veliko dražje, kakor Proletarec in ko smo z nekaterimi njihovimi uredniki in upravniki prišli v dotiko, so se nam čudili, kako moremo izhajati s tako nizko naročnino. Treba vedeti, da je polje angleških revij v primeri z našim ogromno, kajti mi moremo računati le na nekaj tisoč čitateljev, medtem, ko imajo oni priliko dobivati naročnike med stotisoči delavcev.

Kdor je čitatelj Proletarca, ve, da je gradivo, ki ga prinaša ta list, vredno veliko več kakor pa znaša sedanja naročnina, in kar se tega tiče, tudi povišana naročnina.

V kratkem pričnemo s kontestom. Sodrugi in sodruginje, na vas je ležeče, da dobi Proletarec že pred zborom J. S. Z. tisoč ali več novih naročnikov. Kadar bomo pričeli z organizirano kampanjo, oziroma s kontestom, stopite v vrsto in storite svojo dolžnost!

Naše socialistično glasilo se mora razširiti! Naša organizacija se mora pojačati! **Mi moramo iti naprej v boju za socializem, ker potji nazaj ne priznamo!**

Naročniki naj vzamejo to obvestilo na znanje in če hočejo naročiti, oziroma obnoviti ali podaljšati naročnino po stari ceni, naj to store do 10. marca.

Upravništvo.

Dnevni red za zbor J. S. Z.

ki se vrši v dneh 27., 28. in 29. maja 1923
v Chicagi, Ill.

A.

1. Otvoritev zбора po gl. tajniku J. S. Z.
2. Volitev odbora za pregledanje pooblastil (pet članov in gl. tajnik).

B.

Konstituiranje zбора:

1. Pravilnik.
2. Volitev predsednika in podpredsednika.
3. Volitev dveh zapisnikarjev.

C.

Referati:

1. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z. od zadnjega zбора.
2. Poročilo sekcijjskih odborov:
 - a) za slovensko sekcijo poročata Philip Godina;
 - b) za srbsko sekcijo poročata Milan Luchich.
3. Literatura in tisk: Poročajo uredniki zvezinih glasil:
 - a) za Proletarca poročata Zajec za uredništvo Pogorelec za upravništvo.
 - b) za Budućnost poročata Milan Luchich in H. Sudetich.
4. Internacionala, poročata Joško Oven.
5. Izobraževalna akcija, poročata Frank Aleš.
6. J. S. Z. in jugoslovansko vprašanje, poročata Frank Zajec.
7. Gibanje za federativno politično stranko ameriškega delavstva, referent še nedoločen).
8. Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah, poročata Charles Pogorelec.
9. O združništvu in gospodarskih vprašanjih, poročata F. S. Tauchar.
10. Socialistična propaganda med ženstvom, poročata Mary Udovich.
11. O naseljevanju in tozadevnih zakonih, poročata Jos. Zavertnik st.
12. Načelna izjava in pravila, poročata odbor treh: Petrich, Zajec in Kokotovich.
13. Razno.
14. Razpust zбора.

Sodrug! Sedaj je čas za razprave o točkah, ki so na dnevnem redu, in volitve delegatov za zbor. Daljša navodila glede delegatov in drugih priprav na zbor dobe klubi v posebnem pismu.

Na delo, sodrug! da bo naš zbor opravljen z ozirom na bodoče naše delo kolikor mogoče temeljito!

Poročajte o zaključkih v Proletarcu, agitirajte in pomagajte na en ali drug način, da se izvrši naš zbor čim impozantnejše!

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je **806**
Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic. Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Sirite "PROLETARCA"!

Koncerti "Chicago Symphony Orchestra" na zapadni strani.

Ljubiteljem godbe naznanjamo, da se vrše vsako nedeljo ob 3. popoldne koncerti čikaškega simfoničnega orkestra v Lawndale Masonic Temple na So. Millard Ave. in 23. cesti.

Ker živi v tem okrožju mnogo Slovencev, jim priporočamo, naj posečajo te koncerte, na katerih igrajo same dobre moči. Vstopnina samo 50 centov.

Ob vsaki priložnosti smatrajte za svojo dolžnost do pravične stvari pridobivati naročnike "Proletarcu" in drugim socialističnim listom.

V nedeljo dne 25. februarja
ob 8. zvečer
vsi na shod

V ASHLAND AUDITORIUM

So. Ashland Blvd. in Van Buren St.

GOVORILI BODO:

Eugene V. Debs,

William A. Cunea,
socialistični kandidat
za župana

Robert H. Howe,

socialistični kandidat za
mestnega blagajnika

Pridite točno, da si zasigurate sedeže;
privedite seboj svoje prijatelje.

MILLARD RESTAVRANT

V. JIRANEK in A. KRUCKY, lastnika.

3604 W. 26th Street Chicago, Ill.
(Prvo nadstropje.)Pristna domača kuhinja, cene zmerne.
Se priporočata Slovencem.**VICTOR NAVINSHEK****331 GREEVE ST.,
CONEMAUGH, PA.**Trgovina raznih društvenih potreb-
ščin kot regalij, prekoramnic, znakov,
kap, uniform, itd.Moja posebnost je izdelovanje lepih
svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvat-
skih ali ameriških, po zelo zmernih
cenah.V zalogi imam veliko izbero raznih
godbenih instrumentov vseh vrst. Ve-
lika zaloga finih COLUMBIA GRA-
FONOL od \$30 do \$250 in slovenskih
ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.**Pišite po moj veliki cenik.**Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.**Skoro osem milijonov.**

Od začetka izdelovanja pa do 31. decembra 1922 so kupili tisti, ki se jim je priljubilo Trinerjevo grenko vino kot izborno zdravilo v slučajih slabega apetita, zaprtja, plinov v črevesih, glavobolu, nervoznosti in splošni slabosti, skoro osem milijonov (7,856,220) steklenic Trinerjevega grenkega vina. Če bi postavili teh 7,856,220 steklenic v ravno črto, bi se raztezala v daljavo 1,488 milj ali iz Chicago do El Paso, Texas, na zapadu, ali pa od Chicago do Key Wes v Meksikanskem zalivu. Če bi 7,856,220 steklenic Trinerjevega grenkega vina stalo druga na drugi, bi njih 7,856,220 nog 270 krat nadkrililo najvišjo goro na svetu, Mount Everest ali Gaurisankar v Himalajah, Azija (29,002 nog), ali pa 387 krat najvišjo goro v Združenih državah, Mount McKinley, Alaska (20,300 nog). Toda eno steklenico lahko vedno dobite brez težave, kajti vsak lekarnar ali trgovec z zdravili ima Triner's Bitter Wine v zalogi. Ako ne morete dobiti ga v vaši bližini, pišite Jos. Triner Company, Chicago, Ill.

**ČLANOM KLUBOV JUGOSL. SOCIALISTIČ-
NE ZVEZE NA ZNANJE.**

Člani pri klubih J. S. Z., ki ne dobe redno strankino glasilo "The Socialist World" naj sporoče klubovemu tajniku svoj pravi naslov. Tajniki klubov pa naj potem pošljejo prave naslove dotičnikov direktno tajništvu J. S. Z., da jih odda upravi stranke, ki izdaja "The Socialist World". Ne pozabite tega, da ne bo pozneje nepotrebnih pritožb, da se list neredno dostavlja.

TAJNIŠTVO J. S. Z.**JOHN GORŠE**

5714 So. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Republic 8196.

MODERNA KROJAŠKA DELAVNICA.

Izdelujem obleke po najnovšem kroju.

Cene zmerne. Da vam bo pri meni izdelana obleka pristojala, jamčim.

Naročajte najboljši in najbolj razširjen socialistični dnevnik v Ameriki
"THE NEW YORK CALL"
112 Fourth Avenue,
NEW YORK, N. Y.

Naročnino za dnevne in nedeljske izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta; \$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec; samo nedeljske izdaje \$3 na leto. Samo dnevne izdaje \$9 na leto; pol leta \$5; en mesec \$1.25.

"OGENJ"

(Dnevnik desetnije)

spisal H. BARBUSSE

Najznamenitejša povest iz vojaškega življenja tekom zadnje vojne.
Cena: Vezana \$1.50; mehko vezana \$1.10. Naroča se pri "Proletarcu".

Telefon Canal 4340.

VINKO ARBANAS1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Med Throop in Blue Island Ave.Edina slovenska - hrvatska
trgovina cveticIzbera svežih cvetic za ples, svatbe,
pogrebe, itd.**Edini slovenski pogrebnik**

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.